

Farg'ona haqiqati

Jitimoiy-siyosiy, ma'naviy-ma'rifiy gazeta

<http://farhaqiqat.uz/> t.me/farhaqiqati

ФАРГОНА ВИЛОЯТИ ҲОКИМИ ХАЙРУЛЛО БОЗОРОВ ХИТОЙДА БЎЛИБ ҚАЙТДИ

"Фаргона ҳақиқати" газетасининг аввалини сонида Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев раислигига жорий йил 18 январь куни ўтказилган видеоселектор ийғилишида айрим раҳбарлар, журнайдан, Фаргона вилояти ҳокими 2022 йилда Япония ва Германияга, 2023 йилда Корея Республикаси ва Хитойга борган бўлса-да, инвестиция жалб қилиш бўйича ишлари кутилган натижага бермаётганини гапириб ўтгани ҳақида хабар берган эдик.

Давлатимиз раҳбари таъкидлаганидек, ташрифлардаги ҳокимлар милиард-милиард долларлик лойиҳа тақлифларини хорижий ҳамкорлар билан ишлаб чиқиб, уларни дастурга киритган бўлишига қарамади, лойиҳани юргизиш масаласини ўз ҳолига ташлаб қўйган.

Ийғилишида белгилаб берилган инвестиция, экспорт ва саноат соҳаларидаустувориза визифалар ижроси доирасида Фаргона вилояти ҳокими Хайрулло Бозоров раҳбарлигидаги вилоят расмийлари ва тадбиркорлардан изборат делегация амалий ташриф ишлан Хитой Ҳалқ Республикасида бўлиб қайтди.

Фаргона вилояти ҳокимлиги Ахборот хизмати ҳокимлиги ишчалиги, ишончли ҳамкор давлатнинг Ҳубэй, Гуандун, Хунань, Шэньси провинцияларида, шунингдек Шинжон-Уйлар автономон районидаги бўлган вилоят делегацияси аъзоларни худудлар мъмурлиятлари ва йирик компаниялар раҳбарлари билан учрашилар. Давлат ҳамда замонавий ишлаб қилиш корхоналари расмийлари ўртасидаги ўзаро мулоқотлар самарали якунланди ва мафтаатли келишувларга эришилди.

Хитойдаги амалий музокаралар натижасида

курилиш, машинасозлик, электротехника, енгил саноат, озиқ-овқат саноати, курилиши материаллари ишлаб чиқариш, туристик обьектлар ва меҳмонхоналар барпо этиши, чиқиндини қайта ишлаб каби йўналишларда умумий қиймати 2,6 миллиард АҚШ доллари бўлгандан 33 та инвестицияни келишув имзоланди. Бунинг 957 миллион доллари жорий йилда ўзлаштирилиши режалаштирилди.

Жумладан, пахта териши машиналари ишлаб чиқаришга ихтинослашган "Shandong swan cotton industrial machinery" ҳамда "China railway construction heavy industry corporation" компанияларидаги раҳбарлари билан музокараларда Фаргонада пахта териши машиналарини ийғинши йўлга кўйиш ҳамда сервис марказини ташкил этиши бўйича истиқболи лойиҳалар мухокама қилинди. Шунингдек, вилоят раҳбари бошчилигида делегация Урумчи ва Шенжен шаҳарларида ўтказилган Ўзбекистон-Хитой кўшма инвестиция форумларида иштирок этди.

ҚўҚОНДА ЯНГИТДАН АЭРОПОРТ ҚУРИЛМОҚДА

Ҳалқимизда «Оқсан дарё оқвәради», деган ҳикматли сўз бор. Қўқонликлар бугунги кунни узоқ кутдилар. Нихоят, ўша кун келди. Ҳозирда худудаги собиқ аэропорт ўрнида узоқ масофаларга ҳам учадиган лайнерларни қабул қила оладиган янги, замонавий аэропорт курилиши давом этияпти. Объектга барча турдаги қудратли техник воситалар ва вилоятнинг ёнг малякаларни курувчилари жалб этилган.

- Биринчи босқичда асос мустаҳкамлиги – халқаро талабларга жавоб берадиган учиш-кўниш йўлдаги этилади. Лойиҳа ишлари, экспертиза хуласалари асосида унинг ҳар бир сантиметр зичлиги алоҳида назоратда. Ахир келгусида халқаро аэропорт мақоми бериш кўзланган. Ба аҳоли учун қулаш шароит ҳамда Тошкент аэропорти "юки"ни ёнгиллаштирувчи восита ҳамдир.

- Ҳозирги кунда мавжуд қопламани кўчириб, йўл асосини текислаб, уни мустаҳкамлаш ишларини олиб боряпмиз, – дейди Фаргона йўллардан фойдаланиш юнитар корхонаси иш юритувчиси Беҳзод Камолиддинов. – 270 дан ортиқ техника ва 300 дан ўзиёд ишчи-мухтассислар меҳнат қиляпти. Учиш-кўниш йўллаги узунлиги 2000, эни 45 метр. Ҳаво яхши бўлса, февраль оидан қоплама ётқизиш ишларини бошлаймиз.

Аслида бу муҳим объект курувчилар учун ҳам катта синов. Улар бор маҳорат ва малакаларини ишга солиб ҳаракат юнитаримоқда.

– Йўловчиларни рўйхатдан ўтказиш ва учирши залида ҳам лойиҳа асосида курилиш олиб бориляпти, – дейди Беҳзод Камолиддинов. – Учиш-кўниш йўллаганинг 70 фоиз ишлари якунланди. Режамиз – февраль ойи бошларида аэроромнинг ер ишларини туталаш.

Худудда янги терминал ҳам қад ростлаяпти. Унда йўловчиларни рўйхатдан ўтказиш, кутиб олиш, юн чиқариш каби мажбурий бўйлумлардан ташқари, хизмат кўрсатишнинг бир неча турлари гача бўлади.

"Туркияга кетяпман, ҳа, ўзимизнинг Кўқондан учаман", деган сўзларни эшитадиган кунлар яқин қолди.

Муҳаммаджон ОБИДОВ.

Элёр ОЛИМОВ олган суратлар.

Жамият оғриғи БАҒРИ БЎШ ОНА, АЛЛАСИЗ ГЎДАКЛАР ОҲИ

Бугунги куннинг оғриқли ҳолатларидан бири – оналар ва болалар ўлимининг ортиб бораёт-ганидир.

Вилоятимизда сўнгги йилларда оналар ва болалар саломатлигини муҳофаза қилиш ҳамда аҳолининг репродуктив саломатлигини янада мустаҳкамлаш борасида кенг қамровли тадбирлар амалга оширилмоқда.

Вилоят соғионки сақлаш бошқармаси тасарруфида она ба бола саломатлигини муҳофаза қилиш маркази, болалар кўп тармоқли тибиёт маркази, Кўқон, Марғилон шаҳарлари ва Бешарик туманида туманларда перинатал маркази, 16 та туғурув мусассалари, Фаргона, Марғилон ва Кўқон шаҳарларида болалар шифохонаси, 16 та болалар бўлими аҳоли тиббий хизмат кўрсатиб келмоқда.

Утган йилда 1 000 004 нафар туғни ўшидаги аёллар тиббий кўриклидан ўтказилди. 395 767 нафар аёлларда турли экстрагенитал касалликлар аниқланди. Уларга амбулатор ва стационар шароитларда даво чоралари кўрнилди.

Тиббий хизмат сифатини ошириш, касалликларни эрта аниқлаш, уларнинг профилактикаси ва соглом турмуш тарзини тарғиб этиши мақсадидан 19 та кўп тармоқли марказий поликлиниклар қошида ташкил этилган «Онко назорат» хоналарида электрон база яратилиб, мунтазам равишда 30-55 ёшдаги аёлларда бачандон бўйни, 45-65 ўшдагиларда кўкрак бези сараторинни аниқлаш учун скрининг текшируви ўтқазиб келинганди. Натижада 334 нафар аёлда касалликлар ўз вақтида аниқланниб, даволаш муюлжалари олиб борилди. Шунингдек, оналар ва болалар саломатлигини муҳофаза қилишда илгор усул ва технологияларни ўйлга кўйиш, туғма ҳамда ирсий касалликларни эрта перинатал ва неонатал даврда аниқлаш, болалар ўдими ва туғма ногиронликнинг олдини олиш чоралари кўрнилди.

(Давоми 2-бетда).

"Садои Фаргона" газетасининг 110 йиллигига

ИЛК НАШРНИНГ ДАВР ИЖТИМОЙ-СИЁСИЙ ҲАЁТИДАГИ АҲАМИЯТИ

"Ўзбек тилининг Milliy энциклопедияси" да "Садои Фаргона" газетасига шундай таъриф берилади:

... – жадидларнинг ижтимой, сиёсий, адабий-бадиӣ газетаси. Кўёнда 1914 йил 3 апрелдан 1915 йил 26 майга қадар ўзбек тилида нашр қилинган. 1914 йил 17 июндан "Ферганское эх" номи билан ҳафтада уч марта рус тилида ҳам чиқкан. Газетани кўқонлик тараққий парвар зиёли ва тадбиркор Обиджон Махмудов (такалуси Обид чатоқ) ташкил этган. Газета хусусий босмахонада 4 саҳифада, таҳминан 500-600 нусхада чотирилди, асосан кўйла тарқатилган. Таҳририят таркиби уч киши О.Махмудов (ношири ва мушаррifi), Ашурали Зоҳирӣ (адабий ходим, мусахҳиҳ), Усмон Нурий (рус тилидан ўзбек тилига таржими килиш билан шуғулланган)дан

(Давоми 2-бетда).

- Унда нима гап Сарвар, имзоласангиз-чи шартномани. - Дұстым таажжубда еди.

- Сәр, мени маъзур тутинг, бир илтимосим бор. 157 даражаш шимолиң кенглиғи, 42,6 даражаш шарқиң узулилкідә бир орол бор. Машхур сайёх вә олим Кусто үәқида ёзған, лекин ўзи бора олмаган. У Шри-Ланканын чамаси 218 мили жанубада. Мен хамма нарасага тай-әрман. Сизнинг нашрингизга албатта шартномада айтылган мақолаларни ёзб бераман. Лекин менги ѫрдам беринг. Бир неча кун бўлса-да, шу оролга борсам дегандим. У ердан гаройи саргузуш хикоялар ойел келамага уни Сизнинг нашрингизига эълон қилиш хуқуқини тасдиқлайман.

Бу кутилмаган ҳолатдан бош мухаррир ва дұстим Нарим Нанг ҳайратта тушдилар.

- Нима-нима, канака орол ҳәқида гапирипиз? Ахир келишувда бундай гап йўқ эди-ку!

- Ха, бу ҳәқида келишмаганмиз.

Аммо, сәр, илтимос, ўтиниб сўрайман

(Давоми. Боши аввали гончарда).

сиздан, бу менинг оламшумул орзуим. Ва факат Сизгина у амалга ошишига ёрдам бера оласиц, - дедим ёлвориб. - Йўк деманг, сэр, мана кўрасиз бу репортажлар чоп этилган журнал нусхаларини талишиб сотиб оладилар. Мен бунга ишонаман.

- Нарим Нанг, дұстим, мени кўлла, мен биронта репортажим учун қалам ҳәқи ҳам олмайман, менга бориб келишимга кўмак бўлса бас!

Бош мухарриринг асаблари тарагланганди. Тушунман, у оролга бориб келиш маҳсус тай-әрмарилик, маблаг бислан болгич. Қолаверса, ҳали у ердан нима ёзиб кела оламан - бу ёни ҳам қорону.

- Бу қанакаси, Нарим Нанг! -

Бош мухаррир қолган гапларни ҳинд тилида ачичк вә зарада аралаш айтади. Улар хона четига бориб олишди. Абхизеш Перера бир-икки кур овозини кўтарида ҳам. Лекин Нарим Нанг ҳимояланадиган экди. Кейин у қаергидир кўнироқ қилиди. Дастан ўзи, сўнг гўшакни бош мухаррир олиб гаплашдилар. Мен ингана ўтиргандек гоҳ унисига, гоҳ бунисига термулардим. Гарчи бир сўзни тушунмасам-да, не-гадир кўнглимда илиқлик сездим. Уми-

дим кўз очгандек бўлди. Ким билан кўнгироқлаши? Бу розилик аломатими? Нимани сўради? Қандай жавоб бўлди? Ҳуллас, иккиси яна жойларига ўтириди.

- Ҳозирча сизга ҳеч нарса вაъда киломайман, - деди яна инглиз тилида бош мухаррир. - Аммо шундай орол ҳакида бундан олти ой мукаддам мамлакат Фандар академияси атэзоси, география жамияти ранси жаноб Рави Бандардинн сұхбатини эълон қилгандиган. Ҳуандан улар бу оролга вақти-вақти билан бориб туршиларини айтишган. Мен жаноб Рави Бандар билан ҳозироң унинг ҳузурига борасиз. Масалани кейин мухокама қиласими.

- Ташаккур, рахмат, - деб юборибман ўзбекчалаб хурсанд бўлганимдан. Нарим Нанг дарҳол таржими қилиди. Бош мухаррир бош симлиқ қўйди, холос.

- Нега менга бу ҳәқида Шри-Ланкага келибоқ айтмадинг? - Ҳамкашмий ўринли хафа бўлди мендан. Мен нотўғириш иш кирил ўййанимни сезсам ҳам баҳона изладим.

- Ўзинг иш ҳәқида ёртага гаплашмиз, дединг-ку?

Кулишдик. Коломб деганлари биринчи кўринишдаёт менга ёқмади. Ҳайдочилар бир-бирини ҳурмат кильмайди. Ҳаммаси ўзиң бўлсан дейди, оралиқка ҳам тикишираверида «арава»сини. Кейин сигнал чағланин-чалган. Етмаганига бақришиадими-е..

Бир соат ўтар-ўтмас биз жаноб Рави Бандара ҳузурига этиб келдик.

- Қизиқ, жуда қизиқ, - деди у сиполик билан. - Ҳали коломболик журналисти ёёғи етмаган оролга... Үзбекистондан жонабири журналист борса-я!

- Ҳўш, гап бундай. Сиз айтган кенглик ва узоқлиқда орол борлигини биз ҳам, бошқа олимлар ҳам кейинроқ билганимиз. Сиз ҳақиз, биринчи бўлиб у орол манзили ҳақида замонамиз олимларидан Кусто жоноблари кесишма нутқаларни кўрсатиб айтган. Ҳуандан бу орол ҳаритада йўқ эди. Лекин иккى йил бўлдик, Шри-Ланка география жамияти чоп этиган ҳаритага кирилган у. Лекин кизиги шундаки, бошка жойда Цейлон ва Мальдив ороллари ораглинига кичик кириллик XX асрларга ўрганилмаган. Ахир бу кенглигидаги оролларни дастлаб араблар, сўнг португаллар, нидерландлар, инглизлар ўзига тобе қилганди. Би барча манбаларни ўргандик. Ҳеч бир замонида, ҳеч бир мустамлакачи ва ѡшто XX асрда келиб Мальдив, Цейлон мустакаб бўлса-да, бу орол ҳақида бирон сўз йўқ. Кусто эса, ха, ўша буюк Кусто, - Рави Бандара жоноблари магнур турб кўрсаткич бармогини юкорига кўтариб давом этиди. - Бу орол акваториясига тасодифан, дельфинларни кувлаб келиб қолган. Дарвоже, бу ҳақида унинг ўзи шундай деб ёзган. Үқигандирисиз?

- Албатта, - дедим мен ҳам ўзимни билагонлардек тутуб.

Ўзи шунақа. Олим ёки муаллимлар кўп гаплашдилар. Рави Бандара оролни бўндан саккиз иш айвал излаб борганлари, у ерда бир-бири билан муросаси чиқишмайдиган иккى қабила яшши,

уларнинг турмуш тарзи ҳәқида узоқ гапириди.

- Биз қабилаларнинг бири билан якин муносабатдамиз. Унинг сардори Крингулатига биз ҳар олти ойда туз етказиб берамиз. Эвазига унинг қабиласи аъзолари фото ва видео «овчи»ларимизни назоратларига олганлар. Биз оролдаги ҳайвонот ва ўсимлик оламини ўрганиши учун бештадан фото ва видео камералар ўрнатдиклар. Аккумуляторда ишлайди, вақти-вақти билан уларнинг жойини алмаштириб борамиз.

- Жаноб... - у менга қараб тўхтаб колди. Сўнг қўлидаги менинг ташири қоғозимиз қараб олгач, давом этиди.

- Жаноб Сарвар Обиддинг омади бор энди. Уз кундан сўнг ҳаво кемамиз ўша оролга вишилган оролга жўнайди. Фақат бир кунга холос. Бунга инобатта олининг.

Кутимаган омадини карант!

- Э худо, ўзинга шукр! - Мен кунондан ҳамкашмимни кучоқлақ олдим. У ҳам хурсанд эди.

Жаноб

Рами Бандарани қўярда-

кўйим узоқ вақт саволга тутдим. Ҳаво кемаси дегани - гидроплан экани. Яъни, сув устида сузиб, сўнг уядиган. Саккизтагача одам олиши-ю, фақат куннинг ёргу пайтида учши, география жамияти мутахассисларни зорталаб учиб, оролда 3-4 соаттинга бўлишлари, сўнг ортга кайтишиларигача сўраб билдим.

- Факат уч-тўрт соатми? - норози охандга сўрадим.

- Ха, жаноб, шундай. Сиз барвакт кунонипиз. Ҳали биз Сизни экспедиция таркибига киритамиз деб въяда бермадик-ку?

Бу гап қулогимга кирмасди.

- Ҳўш, кейинги, келгуси экспедиция, у қаҷон боради, - сабрсизлик билан сўрадим.

- Камиди беш-олти ойдан сўнг жаноб Сарвар Обид, - деди у гўё устимдан кулаётгандек.

- Ахир мен шунча вақт оролда бўла олмайман-ку?

Кусто ороли ҳәқида тезроқ ва кўпроқ билишин истардим. Суҳбатдомин буни сезиб турар, аммо ҳар гапни очиклайвермасди. Ниҳоят, мен «отдан тушдим»:

- Жаноб Рами Бандара, журналистик фаолитидаги энг муҳим ҳодиса тақдирни сизга боғлиқ, - дедим унинг кўзларига тик бокиб. - Ахир сиз нафқат таникли олим, балки меҳрибон инсониди. Сиз хайриялар эканинг ҳәқида ўқидим. Мен эса бугун сизнинг эксонингизга мухтожман...

- Кўп мисол бўлса-да айтай, яхши сўз илонни инидан чиқарар, дейдилар. Рами Бандара «хайриялар», «эксонингизга мухтожман» деган сўзларидан таъсиранланди.

- Ҳа, ҳар йили йиди Рамазон-да закот ва эксон таркатаман, сиз бундан ҳабар топганингиз ёқимли,

- деди у бир изомшаб. - Ахир бис мусулмон бирорлардаги мурасимиз ва бир-бirimizga ёрдам беришимиз керак.

Сиз номлагандек айтсан, «Кусто ороли»га биз ҳам тасодифан бориб көлганимиз. Ҳуандан Шри-Ланка давлат харитасида сув чегаларини белгилаетган эдик. Аввалига оролга тушшига иккиландик. Кейин қирғоз бўйлаб юрганимизда, ўрмонда ёлғизоёқ сўқмоқ йўлини учратдик, лекин икчигарика киришга ботина олмайди. Чинки биз бир неча киши эдик, қолаверса, куролимиз ҳам йўқ эди. Коломбога қайтгач, номаъум орол ҳақида ҳукуматга аҳборот бердик. Маълум тай-әрмаликдан сўнг эса учта гидропланда учбি бордик.

Аскарлар химоясига ўрмон оралаб бориб, қабилага дуч келдик. Бунинг тарихи узоқ, воеалар худид ромланлардагидек рўй берган, вақти келиб, балки сиз ҳисоботимиз билан танишига ҳукуматдан рухсат олариз.

Музокаралар шу билан якун топдик, дастлаб биз ўрмон ҳайвонлари учун фото ва видеоконплонлар ўрнатдик, қабила аъзоларидан бири эса вақти-вақти билан улардан ҳабар олиб туради. Биз эса қабилага согвалар келтирамиз.

(Давоми келгуси сонларда).

БУ ХОНАДОНГА ДУО ОЛГАНИ КЕЛИШАДИ

Ёзёвон тумани маркази яқинидаги Беруний маҳалласида бир файзли хонадон бор. Бу ерга келиб-кетувчиларнинг оёғи узилмайди. Водий вилоятлари ва ҳатто узоқ шаҳар-туманлардан дуо олгани келишиади одамлар.

Табаррук хонадонда Муҳаммад Асилхон тўра дада Исаев истиқомат қиласди. У ҳәқида ҳикоя қилишдан аввал падари бузруквири Суярхон тўра дада ҳәқида фикр билди.

Суярхон тўра ёзёвон туманинг ҳонобод қўшилғида яшаб ўтган. Унинг ёшлик чоғиданоқ илим ўрганишга мухаббати юкори бўлған. Шу боис, Марғилондаги «Хонакоҳ» масжиди имом-хатиби Мушаррафон Охунд Муҳитдинон Эшон ўтила, тасаввўф олими Мукаррамон тўра - «Хонбува», ҳозиқ табиб Абдулазиз Хондада каби ўз даврининг матрифатиди, етуб алмаларидан таълим олган, туркӣ тил (эски ўзбек тили), араб тили, Қуръон тафсир, ҳадис имам-хатиби Мушаррафон Охунд.

Суярхон тўра ёзёвон туманинг ҳонобод қўшилғида яшаб ўтган. Нарим Нанг ҳозиқ табиб Абдулазиз Хондада каби ўз даврининг матрифатиди, етуб алмаларидан таълим олган, туркӣ тил (эски ўзбек тили), араб тили, Қуръон тафсир, ҳадис имам-хатиби Мушаррафон Охунд.

Кундузлари томорқасида ҳамда «Қатортол» жамоа хўjalижининг Сарсонкум массивида дехончилик килиб, кечалари имл ўрганишан ва стук уламо, тилшуну, ҳалқ табиб, мъянавият жонқуяри бўлиб этишган Суярхон тўра Абу Муҳаммад Махбубий таҳаллуси билан «Тиб ўл-Махбуб», «Устоди аввали», «Шифо, оят, дуо, қасидалар хислати», «Далилнил ҳайрот», «Насиҳатлар», «Никоҳ таълано ҳақида рисола», «Одаб-ахлоқ ҳақида рисола», «Из бир ҳадис ва намоз фойдаси», «Қизларга 312 насиҳат», «Илҳом ур-раҳман фи аҳжом ил-ислом», «Намоз - жаннат посони дўзах қалқони», «Сўфиј Оллоёрнинг «Сабот ул-оқизин» китобига

шарх» каби номларда 20 дан ортиқ рисолалар яратди.

Ўтган асрнинг 60-70- йилларида ислом динига қанчалик тақбимасин, тўра дада юртдошларига илм улашиди, инсонийлик одоб-ахлоқарини ўргатди. Яна бир фазилити - сұхбатдошларига қалампирмунчик, ӯлашишини қанда қўлмасди. У мурининг охирига табибилик билан ҳам олди.

Муҳаммад Асилхон таддарири бузруквири Суярхон тўрға турғанини шифобахш гиёв ва нозеъматлардан дори-дармон тай-әрларда, табобатга доир қадимий кўлъемаларни тўплаш, улардан амалий фойдаланишда кўмаклашган. Отасидан диний ва дунёйи билим олган. У Қуръони қаримини тўлиқ ёдлаб, «мурат-таб (ҳамда мужаввид) кори» макомига сазовор бўлган. Шу билан бирга, қасб-хунар, таъбиркорлик, фикр ва ҳалқ табобати имларини ўрганишади.

Муҳаммад Асилхон тўра дада инсонийлик тақбимасин, тўра дада юртдошларига илм улашиди, инсонийлик, қолаверса, т